

Hof Leeuwarden, 12 november 2003; Val van paard, kind jonger dan 14 jaar, volledige schadeloosstelling.

Door een bokkensprongetje van de pony valt een 10 jarig meisje er af. Een bokkensprongetje is een uiting is van de eigen energie van de pony en het onberekenbare element dat daarin gelegen is, dus art. 6:179 BW is van toepassing.

Het meisje was slap en misselijk ten tijde van de les. Dit leidt niet tot eigen schuld omdat het een kind jonger dan 14 jaar betreft en er geen sprake is van opzet of aan opzet grenzende roekeloosheid (billijkheidscorrectie).

Het Hof weegt nog mee dat de aansprakelijke persoon een financiële vergoeding vroeg voor de rijles, zodat zij de mogelijkheid had de premies van een aansprakelijkheidsverzekering door te berekenen in die vergoeding.

Volledige uitspraak

Ruitervereniging Schiermonnikoog,
appellante,

procureur: mr P.R. van den Elst,

tegen

D. van der Zwaag,

geïntimeerde,

procureur: R.A. Schütz.

Uit het tussenarrest d.d. 18 december 2002:

(mrs Bax-Stegenga, De Boer, Begheyn)

3.2. Het gaat in deze zaak, kort samengevat, om het volgende.

3.2.1. De Ruitervereniging is eigenares van een aantal pony's en paarden. Zij biedt haar leden gelegenheid hierop te rijden. Voorts geven ervaren leden paardrijlessen aan andere leden. De jaarcontributie bedraagt € 11,34 (*f* 25) en een uur rijles kostte ten tijde hier relevant € 3,40 (*f* 7,50).

3.2.2. Op 25 januari 1992 is door een ervaren vrijwilligster een rijles gegeven aan een groepje kinderen (4 à 5 leerlingen), waaronder Dorien. Dorien, geboren op 14 december 1981, was toen 10 jaar oud en was, evenals de andere deelnemers, een reeds gevorderde leerling.

3.2.3. Tijdens de les is Dorien van de pony gevallen, waarbij ze met haar hoofd tegen een schot is gekomen. Diezelfde dag zijn de ouders van Dorien met haar naar de huisarts geweest die na onderzoek zowel een fractuur als een hersenschudding uitsloot. Dorien is daarna herhaaldelijk onderzocht door een neuroloog. In november 1996 is voor het eerst vastgesteld dat bij Dorien sprake is van een post-commotioneel syndroom. Op 7 maart 1997 hebben de ouders van Dorien in een afsluitend gesprek met de artsen vernomen dat Dorien blijvend gehandicapt is.

3.2.4. Bij brief van 7 april 1997 is de Ruitervereniging door de ouders van Dorien aansprakelijk gesteld voor de door Dorien als gevolg van het ongeval geleden en nog te lijden schade.

3.3. Dorien vordert in dit geding een verklaring voor recht dat de Ruitervereniging aansprakelijk is voor de gevolgen van het ongeval op 25 januari 1992, met veroordeling van de Ruitervereniging tot vergoeding van de door het ongeval veroorzaakte schade, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet. Aan haar vordering heeft Dorien, kort samengevat, ten grondslag gelegd dat de Ruitervereniging als bezitter van de pony op grond van artikel 6:179 BW aansprakelijk is voor de door de pony aangerichte schade. De Ruitervereniging heeft de vorderingen van Dorien bestreden.

3.4. De rechtbank heeft bij vonnis van 28 maart 2001 de vordering van Dorien toegewezen.

3.5. Op 25 oktober 2002, derhalve na het wisselen van de stukken, heeft de Hoge Raad onder nr C01/067 ([VR 2003, 9](#); *red. VR*) een arrest gewezen dat het hof van belang acht voor de afdoening van de onderhavige zaak. Het hof zal partijen bij akte in de gelegenheid stellen zich omtrent dit arrest uit te laten. Partijen zullen daarbij desgewenst hun stellingen kunnen aanpassen aan hetgeen in dit arrest is overwogen.

3.6. Iedere verdere beslissing zal worden aangehouden.

Eindarrest

Post alia:

6. De verdere beoordeling

6.1. Bij genoemd tussenarrest heeft het hof partijen in de gelegenheid gesteld zich uit te laten over het arrest van de Hoge Raad van 25 oktober 2002 ([VR 2003, 9](#); *red. VR*) (hierna ook: het Jolanda Bunnink-arrest). Partijen hebben van die gelegenheid gebruik gemaakt.

6.2. De grieven 1 t/m 5 richten zich tegen het oordeel van de rechtbank dat de val van Dorien veroorzaakt is door een behoorlijke bokkensprong van de pony die zij bereed, zodat de Ruitervereniging in beginsel aansprakelijk is op grond van art. 6:179 BW.

De Ruitervereniging onderbouwt deze grieven met de stelling dat de val van Dorien niet veroorzaakt is door het bokken en steigeren van de pony tijdens de galop, zoals Dorien stelt, maar door een (bokken)sprongetje van de pony tijdens het lopen. Volgens de Ruitervereniging was het sprongetje een normale, voorzienbare beweging van de pony die door een gevorderde ruiter als Dorien gewoon had kunnen en moeten worden opgevangen. De Ruitervereniging verwijst naar een verklaring van mw Harthoorn, die de rijles leidde. Dat Dorien het (bokken)sprongetje niet adequaat heeft opgevangen wijt de Ruitervereniging aan het feit dat Dorien zich ‘voor de rijles al misselijk en slap voelde’ (memorie van grieven 3.5).

Aldus is in de visie van de Ruitervereniging niet voldaan aan de vereisten van art. 6:179 BW.

In de memorie van grieven en de akte na tussenarrest werkt de Ruitervereniging deze stelling nader uit met het betoog dat uit de ‘tenzij-regel’ van art. 6:179 volgt dat in een geval als dit — waarin niet onrechtmatig is gehandeld door de Ruitervereniging — een ongeluk tijdens het beoefenen van de paardrijfsport niet anders moet worden beoordeeld dan een ongeluk tijdens het beoefenen van ‘voetbalsport’ (nr 5 van genoemde akte). De Ruitervereniging doelt op de arresten van de Hoge Raad die gewezen zijn in het kader van sport- en spelsituaties, en waarin — kort gezegd — is geoordeeld dat binnen die situaties een minder grote mate van zorgvuldigheid in de zin van art. 6:162 BW in acht hoeft te worden genomen dan buiten die situaties (zie o.m. HR 28 juni 1991, [NJ 1992, 622](#) ([VR 1992, 34](#); *red. VR*) (voetbal) en recent HR 28 maart 2003, [RvdW 2003, 64](#) ([VR 2003, 92](#); *red. VR*) (schaatsen)).

Tevens wijst de Ruitervereniging op de analogie met de door bijen veroorzaakte hinder, die — ook op grond van art. 6:179 BW — pas tot aansprakelijkheid leidt indien het hinder betreft die men niet heeft te dulden. Zij verwijst naar het arrest van de Hoge Raad van 28 april 1995, [NJ 1995, 513](#) (hierna: het Bijenspat-arrest).

Ter zijde merkt het hof op dat het de verklaring van mevrouw Harthoorn niet heeft aangetroffen bij de stukken. Het weet echter niet of het de verklaring had moeten aantreffen, omdat de Ruitervereniging niet heeft aangegeven dat die verklaring zich bij de stukken zou moeten bevinden.

6.3.1. Naar het oordeel van het hof is ook in de toedracht van de val van Dorien zoals door de Ruitervereniging gesteld, voldaan aan de vereisten van art. 6:179 BW.

Ook in de stellingen van de Ruitervereniging is de val van Dorien immers veroorzaakt door de pony, want het (bokken)sprongetje is een uiting van de eigen energie van de pony en het onberekenbare element dat daarin is gelegen.

6.3.2. Het beroep van de Ruitervereniging op de ‘tenzij-clausule’ van art. 6:179 BW verwerpt het hof.

Voor zover bij de beoordeling van de grieven 1 t/m 5 van belang is de functie van deze clausule aan te geven dat — toegespitst op deze zaak — de Ruitervereniging niet aansprakelijk is indien zij, gesteld dat zij de gedragingen van de pony waardoor de schade werd toegebracht, in haar macht had gehad, en derhalve bewust had toegelaten, niet voor de schade aansprakelijk was geweest krachtens art. 6:162 BW.

Het hof zal derhalve de vraag moeten beantwoorden of De Ruitervereniging aansprakelijk zou zijn voor de val van Dorien, in het hypothetische geval dat de Ruitervereniging het gestelde (bokken)sprongetje bewust had toegelaten.

In dat verband moet eerst de vervolgvraag beantwoord worden die dan rijst, namelijk of de omstandigheid dat de val van Dorien plaatsvond in het kader van de beoefening van de ruitersport van belang is voor de vraag welke norm in het kader van de onrechtmatigheid gesteld moet worden aan de mate van voorzienbaarheid dat het (bokken)sprongetje de val van Dorien tot gevolg zou hebben.

Naar het oordeel van het hof is de genoemde omstandigheid niet van belang bij de beantwoording van de genoemde vraag, omdat uit de parlementaire geschiedenis van art. 6:179 BW blijkt dat de wetgever ervoor gekozen heeft deze omstandigheid niet relevant te laten zijn (PG Boek 6, p. 745). Deze keuze van de wetgever strookt ook thans nog met de strekking van art. 6:179 BW om de benadeelde verregaand te beschermen tegen schade veroorzaakt door de eigen energie van het dier, met een kanalisering van de aansprakelijkheid naar de bezitter van het dier, zodat hij zijn verzekering kan aanpassen aan dit feit. In zoverre wijkt art. 6:179 BW af van de situaties die ten grondslag liggen aan de rechtspraak van de Hoge Raad met betrekking tot sport en spel. Daarom past deze rechtspraak naar het oordeel van het hof niet in de genoemde risicoaansprakelijkheid. Ten overvloede merkt het hof in dit verband nog op dat Dorien gesteld heeft dat de Ruitervereniging bij Aegon verzekerd is voor schade die veroorzaakt wordt door haar dieren, en dat deze stelling door de Ruitervereniging niet betwist is.

Gezien het voorafgaande zal het hof aansluiting zoeken bij de aansprakelijkheidsnormen die gelden buiten de situaties van sport en spel als weergegeven in de genoemde rechtspraak van de Hoge Raad. Dit leidt tot het volgende resultaat.

Als norm voor de beantwoording van de hypothetische vraag geldt: of de val van Dorien als gevolg van het (bokken)sprongetje onder alle omstandigheden zo onwaarschijnlijk was dat de Ruitervereniging er op grond van de vereiste zorgvuldigheid niet voor had moeten zorgen dat de pony zich zou onthouden van dat (bokken)sprongetje.

De Ruitervereniging heeft geen feiten of omstandigheden gesteld die tot de conclusie kunnen leiden dat aan die genoemde norm voldaan is. De Ruitervereniging heeft immers slechts gesteld dat het een (bokken)sprongetje was dat door een gevorderde ruiter als Dorien had kunnen en moeten worden opgevangen en dat Dorien dit niet adequaat heeft opgevangen omdat zij zich misselijk en slap voelde. Deze stelling ziet naar het oordeel van het hof niet op de waarschijnlijkheid van de val van Dorien. Het hof tekent daarbij aan dat van algemene bekendheid is dat ook gevorderde ruiters wel eens van een pony vallen die een (bokken)sprongetje maakt.

6.3.3. Ook het beroep van de Ruitervereniging op het Bijenspat-arrest doet niet af aan het oordeel van het hof dat aan de vereisten van art. 6:179 BW is voldaan.

In dat arrest formuleert de Hoge Raad immers een regel die beperkt is tot de situaties dat dieren hinder toebrengen in de zin van art. 6:162 BW juncto art. 5:37 BW. Daarvan is in

deze zaak geen sprake, zodat de regel uit genoemd arrest geen betekenis heeft voor deze zaak.

6.3.4. Nu het hof tot hetzelfde resultaat komt als de rechtbank, zij het op andere gronden, falen de grieven 1 t/m 5.

6.4.1. De grieven 6 t/m 9 richten zich mede — kort gezegd — tegen de overwegingen van de rechtbank waarin zij oordeelt dat geen sprake is van eigen schuld van Dorien in de zin van art. 6:101 BW.

6.4.2. De Ruitervereniging legt de volgende stelling ten grondslag aan haar betoog dat sprake is van eigen schuld in de zin van art. 6:101 BW: Dorien was naar eigen zeggen al voor de les slap en misselijk, en dus minder fit dan normaal wenselijk was, zodat zij het (bokken)sprongetje niet adequaat kon opvangen.

6.4.3. Dorien betwist gemotiveerd de stelling dat zij tijdens de rijles zodanig misselijk en slap was dat zij het (bokken)sprongetje niet adequaat kon opvangen.

6.4.4. Bij deze stand van zaken rust op de Ruitervereniging de bewijslast van haar stelling. Zij heeft een concreet en gespecificeerd bewijsaanbod gedaan. Desalniettemin zal het hof haar niet tot bewijs toelaten op grond van het navolgende.

Indien het hof veronderstellenderwijs uitgaat van de juistheid van de stelling van de Ruitervereniging en derhalve de misselijkheid en slapte van Dorien geheel of gedeeltelijk hebben bijgedragen aan de schade, dan blijft de schade echter geheel voor rekening van de Ruitervereniging op grond van de billijkheidscorrectie van art. 6:101 BW.

Uit de rechtspraak van de Hoge Raad met betrekking tot verkeersongevallen en andere ongevallen waarbij een gevaar in het leven is geroepen, blijkt immers dat de billijkheid eist dat in beginsel de vergoedingsplicht van de aangesprokene geheel in stand blijft als de benadeelde een kind beneden de 14 jaar is, zoals bij Dorien die 10 jaar oud was op het moment dat zij van de pony afviel. Zie onder meer HR 8 december 1989, [NJ 1990, 778](#) ([VR 1990, 79](#); *red. VR*) (ongeval met een landbouwmachine) en HR 1 juni 1990, [NJ 1991, 720](#) ([VR 1990, 174](#); *red. VR*) (verkeersongeval). Uitzondering op die regel is slechts mogelijk indien de gedragingen van het kind opzet of aan opzet grenzende roekeloosheid opleveren. Gesteld noch gebleken is echter dat de gestelde misselijkheid en slapte van Dorien de conclusie rechtvaardigen dat sprake was van opzet of aan opzet grenzende roekeloosheid aan haar kant.

Het hof verwerpt derhalve het verweer van de Ruitervereniging zoals weergegeven in r.o. 6.4.2.

6.4.5. In het kader van de grieven 6 t/m 9 stelt de Ruitervereniging ook nog het volgende: Op grond van hetgeen tussen Dorien en de Ruitervereniging is overeengekomen, alsmede de aard van hun rechtsverhouding en de verkeersopvattingen ter zake, moet het bepaalde bij art. 6:179 BW geheel of gedeeltelijk buiten toepassing worden gelaten. Dorien is geheel vrijwillig en voor haar eigen plezier — zonder enige aandrang van de Ruitervereniging — met goedvinden van haar ouders een pony gaan berijden. Daarbij wisten Dorien als gevorderde rijdster en haar ouders al vooraf dat daaraan nu eenmaal een inherent risico kleefde. Zij verwijst in dit verband naar het genoemde Jolanda Bunnink-arrest.

6.4.6. Naar het oordeel van het hof blijkt uit het Jolanda Bunnink-arrest dat in het geval een persoon een pony van een ander berijdt en schade lijdt als gevolg van het onberekenbare gedrag van dat dier, het enkele feit dat de benadeelde persoon het dier uit vrije wil berijdt en met toestemming van de bezitter, dus krachtens overeenkomst met deze, niet voldoende is om de conclusie te rechtvaardigen dat de uit art. 6:179 BW voortvloeiende aansprakelijkheid van de bezitter van het dier geheel vervalt.

Op grond van deze overweging verwerpt het hof de stelling van de Ruitervereniging dat art. 6:179 BW geheel buiten toepassing gelaten moet worden.

6.4.7. Tevens maakt het hof uit genoemd arrest op dat in een situatie dat de bezitter van een pony dit dier ter beschikking heeft gesteld aan de berijder in het kader van een door of onder verantwoordelijkheid van de bezitter gegeven paardrijles en noch aan de benadeelde noch aan de bezitter enige onzorgvuldigheid te verwijten is, uit de aard en strekking van de overeenkomst in de regel voortvloeien dat het onberekenbare gedrag van het paard in zoverre voor risico van de berijder is en aan hem moet worden toegerekend, dat de schade deels voor zijn rekening moet blijven. Het is afhankelijk van de inhoud van de overeenkomst en de verdere omstandigheden van het geval in hoeverre de vergoedingsplicht van de bezitter dan moet worden verminderd.

6.4.8. Na door het hof in de gelegenheid gesteld te zijn haar stellingen aan genoemd arrest aan te passen, heeft de Ruitervereniging in haar akte na tussenarrest verwezen naar hetgeen zij reeds gesteld had in de memorie van grieven (par. 4.15 t/m 4.21), hetgeen neerkomt op de stellingen zoals weergegeven in r.o. 6.4.5. Daarnaast stelt zij dat haar geen enkel verwijt kan worden gemaakt van het (bokken)sprongetje van de pony (par. 11 akte na tussenarrest).

6.4.9. Het hof zal eerst vaststellen of aan de voorwaarden voldaan is die in het Jolanda Bunnink-arrest gesteld worden, om vervolgens aan de vraag toe te komen of een overeenkomst tussen — toegespitst op deze zaak — de Ruitervereniging en Dorien krachtens welke Dorien een pony van de Ruitervereniging bereed, aanleiding kan zijn de vergoedingsplicht van de Ruitervereniging te verminderen.

Het hof begrijpt uit het Jolanda Bunnink-arrest dat de Hoge Raad als voorwaarden stelt dat — toegespitst op deze zaak — de Ruitervereniging geen onzorgvuldigheid te verwijten is, evenmin als Dorien.

6.4.10. Het hof stelt voorop dat Dorien geen onzorgvuldigheid te verwijten valt, omdat zij ten tijde van de val jonger was dan veertien jaar. Aan dit oordeel doet niet af de eventuele juistheid van de stelling van de Ruitervereniging dat Dorien zich misselijk en slap voelde ten tijde van de val.

6.4.11. In dat verband stelt de Ruitervereniging dat haar geen enkel verwijt treft. Dorien brengt het volgende in tegen die stellingen van de Ruitervereniging.

De pony die door Dorien werd bereed was een moeilijke pony, hetgeen bij de Ruitervereniging bekend was.

Het hof verwerpt deze betwisting als onvoldoende, omdat het enkele feit dat een pony bij de Ruitervereniging als moeilijk bekend staat, nog niet betekent dat haar een verwijt treft van het feit dat zij deze aan Dorien ter beschikking heeft gesteld.

Vervolgens betwist Dorien dat de Ruitervereniging geen verwijt treft, omdat zij een instructrice aan Dorien les liet geven die niet lesbevoegd was. Een lesbevoegde instructrice had volgens Dorien mogelijk meer oog gehad voor de specifieke risico's van de pony die aan Dorien ter beschikking was gesteld (nr 12 antwoordakte na tussenarrest). Het hof acht de enkele mogelijkheid dat een lesbevoegde instructrice meer oog gehad zou hebben voor de specifieke risico's van de pony die Dorien bereed, een onvoldoende betwisting van de stelling van de Ruitervereniging.

Uit het bovenstaande volgt dat in rechte is komen vast te staan dat de Ruitervereniging geen onzorgvuldigheid verweten kan worden aan het ontstaan van het ongeval van Dorien.

6.4.12. Met de oordelen in r.o. 6.4.10 en 6.4.11 is voldaan aan de voorwaarden die de Hoge Raad stelt in het Jolanda Bunnink-arrest.

6.4.13. Vervolgens komt het hof toe aan de vraag of en zo ja, in hoeverre de vergoedingsplicht van de ruitervereniging verminderd moet worden op grond van de overeenkomst tussen de Ruitervereniging en Dorien.

In dat verband verwerpt het hof de stelling van de Ruitervereniging dat het enkele berijden van een paard reeds een omstandigheid is die tot vermindering van de vergoedingsplicht

van de bezitter moet leiden. Naar het oordeel van het hof gebeurt het immers veelvuldig dat een persoon die deelneemt aan het maatschappelijk verkeer risico's neemt zonder dat dit tot vermindering van de vergoedingsplicht van de aansprakelijke leidt. Zo heeft het enkele feit van het deelnemen aan het verkeer door een fiets te berijden — bij een aanrijding tussen die fiets en een vrachtwagen — niet tot gevolg dat op grond van die omstandigheid alleen reeds de vergoedingsplicht van de aansprakelijke verminderd moet worden. Hetzelfde geldt naar het oordeel van het hof voor het berijden van een paard. Dit oordeel strookt ook met de bedoeling van de wetgever zoals blijkt uit de parlementaire geschiedenis (PG Boek 6, p. 765).

6.4.14. Voorts stelt het hof vast dat gesteld noch gebleken is dat de overeenkomst bepalingen bevat, expliciet of impliciet, die de conclusie rechtvaardigen dat het risico van het (bokken)sprongetje gedeeltelijk ten laste van Dorien moet blijven.

De genoemde vraag dient derhalve beantwoord te worden aan de hand van de 'overige omstandigheden' van het geval, zoals geformuleerd in het Jolanda Bunnink-arrest. Het hof rekent slechts de volgende omstandigheid tot de overige omstandigheden in de zin van het Jolanda Bunnink-arrest:

de omstandigheid dat voor een rijles een financiële vergoeding gevraagd werd (zie de vaststaande feiten onder r.o. 3.2.1 van het tussenarrest van het hof van 18 december 2002). Het hof merkt hier op dat het vastgestelde feit dat de Ruitervereniging geen onzorgvuldigheid verweten kan worden, niet ziet als een van de 'overige omstandigheden' in de zin van het Jolanda Bunnink-arrest, maar als een voorwaarde om toe te komen aan de vraag of de vergoedingsplicht van de aansprakelijke verminderd moet worden op grond van het bestaan van een overeenkomst tussen de Ruitervereniging en Dorien. Hetzelfde geldt voor het enkele bestaan van de overeenkomst tussen de Ruitervereniging en Dorien. Dorien heeft nog als omstandigheden aangevoerd: de jonge leeftijd ten tijde van haar val; de ernst van het haar overkomen letsel en het feit dat de Ruitervereniging verzekerd was tegen het risico dat zich hier heeft verwezenlijkt.

Het hof oordeelt deze omstandigheden niet relevant voor de beoordeling van de vraag of sprake is van 'overige omstandigheden' in de zin van het Jolanda Bunnink-arrest. De eerste twee omstandigheden kunnen een rol spelen bij de billijkheidscorrectie van art. 6:101 BW, maar niet bij de vraag die thans aan de orde is.

6.4.15. De in r.o. 6.4.14 genoemde relevante omstandigheid brengt het hof tot het oordeel dat de aansprakelijkheid van de Ruitervereniging niet moet worden verminderd. De redenen daarvoor zijn de volgende.

Art. 6:179 BW legt de aansprakelijkheid voor de schade die door de eigen energie van een dier veroorzaakt wordt op de bezitter van het dier (of op de bedrijfsmatige gebruiker op grond van art. 6:181 BW). In de parlementaire geschiedenis van dit artikel wordt deze risicoaansprakelijkheid mede gerechtvaardigd doordat aldus de aansprakelijkheid gekanaliseerd werd naar de bezitter/bedrijfsmatige gebruiker van het dier, zodat deze zijn verzekering aan dit feit kan aanpassen (PG Boek 6, p. 745). Ter rechtvaardiging van de kanalisatie naar de bedrijfsmatige gebruiker betoogde de minister dat de premies voor het afdekken van deze aansprakelijkheid doorberekend konden worden in de financiële vergoeding die gevraagd werd voor het gebruik van het dier (PG Boek 6, p. 745 en 746). Of de bezitter/bedrijfsmatige gebruiker zich daadwerkelijk verzekert is niet van belang, zo begrijpt het hof.

Het hof oordeelt dat de Ruitervereniging wat betreft de mogelijkheid van het doorberekenen van premies van aansprakelijkheidsverzekeringen in wezen in dezelfde positie verkeert als de bedrijfsmatige gebruiker waarover de minister spreekt in de parlementaire geschiedenis. De Ruitervereniging vraagt immers een financiële vergoeding voor de rijlessen die zij geeft en heeft derhalve de mogelijkheid de premies door te

berekenen in de hoogte van die vergoeding. Het hof acht daarom de omstandigheid dat de Ruitervereniging een financiële vergoeding vroeg aan Dorien voor het berijden van de pony doorslaggevend bij het beantwoorden van de vraag of en zo ja, in hoeverre de aansprakelijkheid van de bezitter moet worden verminderd.

Ten overvloede merkt het hof nogmaals op dat de Ruitervereniging zich overigens ook verzekerd heeft, zoals onbetwist vaststaat (zie r.o. 6.3.2).

De omstandigheid dat de Ruitervereniging geen commerciële prijs berekende — het hof acht het van algemene bekendheid dat € 3.40 (*f* 7,50) per rijles geen commerciële prijs was in januari 1992 — is naar het oordeel van het hof niet van belang, omdat het hanteren van een niet-commerciële prijs niet aan de mogelijkheid in de weg staat de verzekeringspremies door te berekenen in de financiële vergoeding die gevraagd werd voor de rijlessen.

6.4.16. Uit het bovenstaande volgt dat het hof het verweer van de Ruitervereniging zoals weergegeven in r.o. 6.4.4, eveneens verwerpt.

6.4.17. De grieven 6 t/m 9 falen derhalve.

6.5.1. De grieven 10 t/m 13 richten zich tegen het oordeel van de rechtbank — kort gezegd — dat de medische en/of psychische klachten van Dorien aan haar val van de pony zijn toe te rekenen.

6.5.2. Vaststaat dat Dorien als gevolg van haar val van de pony met haar hoofd tegen een schot is gekomen (zie r.o. 3.2.3 van het tussenarrest van 18 december 2002).

Dorien stelt onder meer dat zij als gevolg daarvan een post-commotioneel syndroom heeft opgelopen, met het vooruitzicht van blijvende klachten. Ter onderbouwing van haar stelling verwijst zij onder meer naar de brief van psycholoog Versteegen van het Academisch Ziekenhuis Groningen (prod. 12 bij conclusie van repliek).

De Ruitervereniging brengt daar tegen in dat de overgelegde medische verklaringen niet aantonen, noch sterke aanwijzingen bevatten, dat de klachten van Dorien door het ongeluk veroorzaakt zijn.

6.5.3. Het hof stelt voorop dat het bij de beoordeling of een vordering tot vergoeding van schadevergoeding op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet slechts van belang is dat komt vast te staan dat de mogelijkheid van schade aannemelijk is geworden.

In de conclusie van eis stelt Dorien in nr 6.1 dat haar huisarts vlak na het ongeval haar adviseerde bedrust te houden. Het hof begrijpt dat Dorien dit ook gedaan heeft. Deze stellingen zijn door de Ruitervereniging niet betwist.

Reeds uit deze vaststaande stellingen volgt dat de mogelijkheid aannemelijk is dat Dorien enige (immateriële) schade geleden heeft als gevolg van haar val van de pony.

6.5.4. Uit het bovenstaande volgt dat het hof tot dezelfde conclusie komt als de rechtbank namelijk dat de vordering van Dorien moet worden toegewezen, zij het op andere gronden. De grieven 10 t/m 13 falen derhalve eveneens. Grief 14 heeft geen zelfstandige betekenis, zodat zij in het spoor van de andere grieven ook faalt.

6.6. Nu alle grieven falen, zal het hof het vonnis van de rechtbank bekrachtigen, met veroordeling van de Ruitervereniging in de kosten van het hoger beroep. Tegen de uitvoerbaarheid bij voorraad van de kostenveroordeling is geen verweer gevoerd, zodat deze zal worden toegewezen.